

Ο αντίκτυπος της κλιματικής αλλαγής στην άυλη πολιτιστική κληρονομιά

Το πλαίσιο του έργου

Η κλιματική αλλαγή (ΚΑ) εξελίσσεται σε μια από τις πιο ανησυχητικές και εντεινόμενες απειλές για τους ανθρώπους, τις κοινότητες και την πολιτιστική κληρονομιά (ΠΚ) τους. «Η Ευρωπαϊκή Ένωση σέβεται τον πλούτο της πολιτιστικής και γλωσσικής της ποικιλομορφίας και [...] μεριμνά για την προστασία και ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς»: αυτό αναφέρεται στο άρθρο 3.3 της Συνθήκης της Λισαβόνας. Ενώ όμως οι επιπτώσεις της ΚΑ σε μνημεία, τοπία και αγαθά της ΠΚ έχουν διαπιστωθεί σε μεγάλο βαθμό από πληθώρα μελετών και έργων (Erasmus+, Horizon2020, Creative Europe κ.λπ.) τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά (ΑΠΚ) έχει δεχτεί λιγότερη προσοχή.

Ο αντίκτυπος της κλιματικής αλλαγής στην άυλη πολιτιστική κληρονομιά

Με τον όρο ΑΠΚ αναφερόμαστε σε άυλες μορφές του πολιτισμού, όπως πρακτικές και εμπειρίες, τελετουργίες, αφηγήσεις ιστοριών και προφορικές ιστορίες, γλώσσες, τραγούδια, χορούς, γαστρονομικές παραδόσεις και πρώτες ύλες, φεστιβάλ, δεξιότητες κ.λπ. που δεν αφήνουν υλικά ίχνη (Hafstein, 2005), αλλά κατέχουν ανεκτίμητη αξία για την ευρωπαϊκή ταυτότητα, πολιτισμό, ιστορία και κληρονομιά. Με άλλα λόγια, η ΑΠΚ αντιπροσωπεύει διάφορες μορφές ζωντανής κληρονομιάς της ανθρωπότητας, η οποία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της πολιτιστικής ποικιλομορφίας (Lenzerini, 2011).

Η παγκόσμια ΚΑ και οι δυσμενείς επιπτώσεις της κάνουν την ΠΚ πιο ευάλωτη σε όλο τον κόσμο. Τις τελευταίες δεκαετίες, φυσικές καταστροφές, όπως ισχυρές βροχοπτώσεις, πλημμύρες, πυρκαγιές, λιώσιμο των πάγων, άνοδος της στάθμης της θάλασσας, υψηλές θερμοκρασίες, ξηρασίες και ακραία καιρικά φαινόμενα, επηρεάζουν σοβαρά διάφορες διαστάσεις της ΠΚ. Εκτός από τις άμεσες επιπτώσεις σε πολιτιστικούς και ιστορικούς χώρους και μνημεία, οι περιβαλλοντικές καταστροφές και τα ακραία καιρικά φαινόμενα απομακρύνουν τους ανθρώπους από τα σπίτια τους, καταστρέφουν την κτηνοτροφία, αναγκάζουν τους ανθρώπους να αλλάξουν τον τρόπο ζωής και τις παραδόσεις τους και προκαλούν διαταραχές στη γεωργία.

Η ΑΠΚ παραμένει ευάλωτη στις κλιματικές και περιβαλλοντικές αλλαγές, καθώς εξαρτάται από συγκεκριμένους, συχνά σπάνιους και τοπικούς, πόρους (για παράδειγμα, συστατικά τροφίμων και πρώτων υλών) και μερικές φορές από δεξιότητες, γνώσεις και τεχνογνωσία για την εκτέλεση διαδικασιών με συγκεκριμένο τρόπο.

Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι η ΚΑ επιφέρει βαθύτερες επιπτώσεις στις ευάλωτες κοινότητες, οι οποίες είναι συχνά αυτές που δεν διαθέτουν τα εργαλεία και τη στρατηγική για τον μετριασμό των επιπτώσεων της ΚΑ, αυτές που προσαρμόζονται πιο ενεργά, ενώ ταυτόχρονα είναι οι τελευταίοι φύλακες και συντηρητές των παραδόσεων και των πρακτικών της ΑΠΚ (Phun, 2018).

Ο αντίκτυπος της κλιματικής αλλαγής στην άυλη πολιτιστική κληρονομιά

Το έργο GreenHeritage

Με βάση τα ανωτέρω, το ερευνητικό έργο GreenHeritage στοχεύει στην ανάπτυξη μιας ολιστικής, καινοτόμου και συμπεριληπτικής προσέγγισης ενάντια στις άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις της ΚΑ στην ΑΠΚ, ένα θέμα που έχει λάβει ελάχιστη έως καθόλου προσοχή. Το έργο αναζητά καινοτόμα εργαλεία και μεθοδολογίες ικανά να προωθήσουν προσαρμοστικές και συστημικές προσεγγίσεις για την καλύτερη διαχείριση της ΚΑ. Το GreenHeritage φιλοδοξεί να λειτουργήσει ως μία επείγουσα υπενθύμιση ότι η ΚΑ είναι παρούσα και επηρεάζει άμεσα και έμμεσα όλες τις πτυχές της ΠΚ της Ευρώπης.

Το έργο θα υλοποιηθεί σε **5 ευρωπαϊκές χώρες** (Βέλγιο, Ελλάδα, Ιταλία, Λετονία και Ισπανία) από τους ακόλουθους φορείς:

- CUEBC - Centro Universitario Europeo per i Beni Culturali (Ιταλία)
- CMCC - Fondazione Centro Euromediterraneo sui Cambiamenti Climatici (Ιταλία)
- FSMLR - Fundacion Santa Maria La Real Del Patrimonio Historico (Ισπανία)
- ReadLab - Research Innovation and Development Lab (Ελλάδα)
- ILFA LU - The Institute of Literature, Folklore and Art of the University of Latvia (Λετονία)
- UAEGEAN - University of the Aegean (Ελλάδα)
- CANDIDE International (Βέλγιο)
- ELORIS - Innovation and Development Company of the North Aegean Region (Ελλάδα)
- ALLI - Athens Lifelong Learning Institute (Ελλάδα)

Ο αντίκτυπος της κλιματικής αλλαγής στην άυλη πολιτιστική κληρονομιά

Έχουν ήδη εντοπιστεί οι ακόλουθες προκλήσεις:

1. Μία **ολοκληρωμένη ανάλυση αναγκών** για την καταγραφή δεδομένων σχετικά με τον αντίκτυπο της ΚΑ στην ΑΠΚ και τις βέλτιστες πρακτικές προσαρμογής στην ΕΕ και τις χώρες-εταίρους με πιο συστηματικό και συμπεριληπτικό τρόπο.
2. Μία **μεθοδολογική προσέγγιση** όσον αφορά τη διασφάλιση της ΑΠΚ σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.
3. **Πρακτικές και καινοτόμες εκπαιδευτικές λύσεις** για την ανάπτυξη και πιλοτική δοκιμή αποτελεσματικών και καινοτόμων εργαλείων για την ενισχυμένη μάθηση ερευνητών και φορέων χάραξης πολιτικής στους τομείς της ΚΑ και της ΑΠΚ.
4. Μία **αυξημένη ευαισθητοποίηση και ανταλλαγή πολιτικών** για τη δημιουργία συνεργειών μεταξύ διατομεακών ερευνητών, επαγγελματιών, φορέων χάραξης πολιτικής και πολιτών με σκοπό την ανταλλαγή γνώσεων και τη συζήτηση μέτρων για τη διαχείριση, διατήρηση και προστασία της άυλης κληρονομιάς σε συνάρτηση με την ΚΑ.
5. Μία **αλλαγή πολιτικής**, δεδομένου ότι οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής χρειάζονται εργαλεία για να συμμετάσχουν στο σχεδιασμό ή την προσαρμογή πολιτικών σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο ΕΕ.

Ο αντίκτυπος της κλιματικής αλλαγής στην άυλη πολιτιστική κληρονομιά

Κύρια αποτελέσματα του έργου

Η αντιμετώπιση και η υπέρβαση των παραπάνω προκλήσεων θα οδηγήσει στα ακόλουθα κύρια αποτελέσματα:

- Μία προτεινόμενη **μεθοδολογία για τη διαχείριση, διατήρηση και προστασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς** (ΑΠΚ) ενόψει της κλιματικής αλλαγής (ΚΑ).
- Έναν **διαδραστικό χάρτη** με παραδείγματα των πλέον απειλούμενων περιοχών στην Ευρώπη.
- Ένα **πρόγραμμα μικτής μάθησης** για την ΑΠΚ και την ΚΑ αποτελούμενο από 4 διαδικτυακές ενότητες κατάρτισης και 4 διεθνή εργαστήρια, τα οποία θα απευθύνονται σε υποψήφιους διδάκτορες διεπιστημονικών αντικειμένων, ερευνητές, υπεύθυνους χάραξης πολιτικών και επαγγελματίες.
- Ένα **πρόγραμμα μικροδιαπιστευτηρίων** για την ΑΠΚ και την ΚΑ που θα αποτελείται από 4 διαδικτυακές ενότητες κατάρτισης και το οποίο θα απευθύνεται σε ένα ευρύτερο κοινό.
- 5 **στρογγυλές τράπεζες και ένα συνέδριο** με τη συμμετοχή επιστημόνων, ερευνητών, κοινοτήτων και φορέων χάραξης πολιτικών.
- 5 **ενημερωτικά δελτία πολιτικής και ένα εγχειρίδιο** σχετικά με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην ΑΠΚ σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, το οποίο θα περιλαμβάνει τα κύρια αποτελέσματα του έργου και τις τελικές συστάσεις για αλλαγή πολιτικής.
- Ένα **μακροπρόθεσμο σχέδιο δράσης** που θα διασφαλίζει τη δυνατότητα μεταφοράς και περαιτέρω αξιοποίησης των αποτελεσμάτων του έργου.

Το GreenHeritage συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα ERASMUS+ της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τρία χρόνια (12/2022 - 11/2025), GA 101087596.

Πού θα μας βρείτε

Green Heritage eu

@GreenHerit10491

@greenheritage_eu

Green Heritage EU

CENTRO UNIVERSITARIO EUROPEO
PER I BENI CULTURALI

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (ΕΑΕΑ). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο ΕΑΕΑ δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.